

Madonna na filmu

Iz poraza
v poraz, do ... ?

Madonna je v svoji filmski karieri posnela kakšnih 20 filmov (glede na njihovo kakovost mi boste oprostili, če sem katerega izpustil). Velika večina njenih filmov velja za popolne polome, tista peščica prebavljivih – in celo kak posrečen – pa nikoli ni zadoščala za pozitivno oceno njenega igralskega opusa. V najboljšem primeru dobi za svoje filmske podvige pohvale za trud.

V filmu veljajo za Madonno pač drugačna pravila ocenjevanja kot v glasbi, vsekakor pa lahko trdimo, da nas ne njeni filmi ne glasba nikakor ne pustijo hladne. Madonnini feni po vsem svetu ob vsakem novem filmu ponižno upamo na nekaj, kar bo vsaj solidno, če že ne more biti fantastično. In po vsaki premieri ista zgodba: kritiki zavijajo z očmi, feni pa se sramežljivo nasmihamo, češ, tako slabo pa spet ni. A roko na srce, Madonnin igralski talent je nekje v rangu Paris Hilton in Mariah Carey; pač nikoli ne bo naslednja Meryl Streep. A že če bi njena igralska kariera dosegla raven kakšne Jennifer Lopez, bi bili vsi blazno zadovoljni. In ne, tisti zlati globus leta 1997 za *Evita* (1996, Alan Parker) res ne more biti merilo! Njena filmska kariera očitno sledi določenemu vzorcu. Uspešnemu filmu (recimo, da tudi med kritiki, ne le v kinodvoranah) sledi velik polom, ki Madonno vsaj za nekaj let odvrne od sedme umetnosti. Ampak, začelo se je vzpodbudno (njen predkarierni flop bomo raje takoj spregledali) ...

Njen (uradno) prvi film¹, *Obupano iščem Suzano* (*Desperately Seeking Susan*, 1985, Susan Seidelman), za mnoge poznavalce velja za edini prebavljivi film z Madonno v glavni vlogi. V filmu igra ... hmmm ... samo sebe. Susan uteleša *boy toy* imidž vihrave, svobodomselne, neukrotljive bejbe, ki ji je malo mar, kaj si svet misli o njej. Točno to je tudi imidž, ki je Madonno pripeljal na vrh glasbenih lestvic in na naslovnice revij v začetku osemdesetih let. Te osnovne karakterne lastnosti so za Madonno značilne tudi danes ... Še zmeraj je neukrotljiva in še zmeraj je tista, ki ustvarja pot, drugi pa ji sledijo. Že zaradi tega je film *Obupano iščem Suzano* enostavno moral biti uspešen. Na nek način je bila od njegovega uspeha odvisna vsa Madonnina kariera. Tisti, ki so se zaljubili v Susan, so se zaljubili v Madonno. In za mnoge je prav ta film začetek ljubezenskega razmerja z Madonno, ki še zmeraj traja. Njena vloga v tem filmu je nadgradnja in logično nadaljevanje podobe, ki jo je gradila v svojih prvih glasbenih spotih in je le še dodatno utrdila njeno popularnost in mesto v enciklopedijah pop kulture od prve polovice osemdesetih let naprej. Glasbena albuma *Madonna* (1983) in *Like a Virgin* (1984), turneja *The Virgin Tour* (1985) in film *Obupano iščem Suzano* delujejo kot lepo zaključena celota in sestavni deli skrbno pripravljene kampanje ustvarjanja pop zvezde, ki je suverena in uspešna pri vsem, česar se loti.

Prvi polom, ki je izničil vse, kar je zgradila z *Obupano iščem Suzano*, je pustolovska drama *Presenečenje v Šanghaju* (Shanghai Surprise, 1986, Jim Goddard), v katerem se loči od svojega ega (kakšna napaka) in zaigra v vlogi Glorie Tatlock, ki z »resnično« Madonno nima veliko skupnega. V filmu sicer nastopa ob boku svojega tedanjega moža, Seana Penna, kar ji pa nič ne koristi. **Riniti pred kamero skupaj z življenjskim partnerjem se je že večkrat v filmski zgodovini izkazalo kot precej slaba izbira, čeprav je Madonna isto napako ponovila še 16 let kasneje, ko je z aktualnim možem, režiserjem Guyem Ritchiejem, posnela (spet) ponesrečeni film *Odplavljena* (Swept Away, 2002).** (Spomnimo se, da sta podoben polom kot par doživela tudi *Jennifer Lopez* in *Ben Affleck* s skupnim filmom *Gigli* [2003, Martin Brest], pa še kdo bi se našel). *Presenečenje v Šanghaju* je bil res popolna polomija, čeprav se je Madonna na filmskem platnu vztrajno in z besnim tempom reproducirala še naprej in nas razveseljevala s približno enim filmom na leto. In medtem, ko je v vlogi pevke drvela proti vrhu, je njena filmska pot vodila le strmo navzdol.

Eden izmed razlogov za Madonnin igralski neuspeh je zagotovo tudi ta, da je Madonna v vlogi osrednje zvezde v filmu pomembnejša kot sam film, kar je bil glavni problem filma *Kdo je to dekle* (Who's That Girl, 1987, James Foley). Madonna je svoj bonus pokurila z *Obupano iščem Suzano*. Dveh filmov, ki sta namenjena izključno grajenju imidža, filmski svet pač ne oprostí. Podobna usoda je pred Madonno doletela že Elvisa Presleya, ki je film, tako kot ona, uporabljal (zlorabljal?) bolj za grajenje imidža kot pa za demonstracijo svojih vsestranskih talentov. V resnici ne Elvis ne Madonna nikoli nista imela priložnosti, da se izkažeta kot igralca. To pa lahko imenujemo bodisi kazen zaradi zlorabe filma za grajenje pop imidža bodisi prekletstvo velikih imen, ki postanejo blagovna znamka in se lastnosti blagovne znamke nikakor ne morejo otresti.

Devetdeseta so bila za filmsko igralko Madonno vsekakor uspešnejša. Najprej *Dick Tracy* (1990, Warren Beatty), ki je sploh komercialno najuspešnejši Madonnin film (v blagajne je prinesel nekaj več kot 100 milijonov dolarjev). Njena igra ni ravno po standardih Stanislavskega, a je (v sicer ne najbolj zahtevni) vlogi dovolj dobra, da kot *Breathless Mahoney* prepriča občinstvo. Lik *Breathless* je nekakšna karikatura Madonne; ne preveč talentirana barska pevka dvomljivega slovesa, ki pomanjkanje talenta kompenzira z ambicijami in sek-

sapilom, ergo: ženske jo sovražijo, moški pa obožujejo ... »You don't know whether to hit me or kiss me,« citat iz filma, ki v enem stavku povzame vse, kar Madonna od zmeraj uteleša. Lik *Breathless Mahoney* je navdihnil celoten koncept za Madonnino svetovno koncertno turnejo *Blond Ambition* (1990), s katero je na novo definirala izgled pop koncertov. Njenemu zgledu so od devetdesetih naprej sledile vse vidnejše pop zvezde in starlete. Zakulisje turnee je opisoval dokumentarec *V postelji z Madonno* (In Bed with Madonna, 1991, Alek Keshishian in Mark Aldo Miceli), ki velja za enega boljših in vplivnejših v žanru koncertnih dokumentarcev.

Dick Tracy in kasneje *Ženska liga* (A League of Their Own, 1992, Penny Marshall) sta (zavajajoče) namigovala na vzpon Madonnine filmske kariere. Kazalo je, da je Madonna našla tip vloge, ki ji leži in v katerem je suverena, in, kar je najbolj pomembno, sprejemljiva tako za filmske kritike kot za gledalce. *Ženska liga* je film o ameriški ženski baseball ligi med drugo svetovno vojno, v kateri Madonna igra manjšo, a precej opazno vlogo sicer talentirane igralko baseballa Mae Mordabito, ki je bolj kot po svojih dosežkih na igrišču znana po svojih dejavnostih izven njega. Hm, lahko bi rekli, da je tudi Madonna bolj kot po svoji glasbi znana po vsem drugem. Skratka, oba omenjena filma nadaljujeta v smeri, ki jo je Madonna začrtala z *Obupano iščem Suzano*. V vseh treh vlogah, *Susan*, *Breathless* in *Mae*, se skriva bolj ali manj karikirana podoba Madonne. V vseh drugih vlogah, ki temu receptu niso sledile, je Madonna propadla. Madonna sama je kot lik premočna, da bi ga lahko presešla s katerimkoli filmskim likom. Že zelo zgodaj v svoji karieri je Madonna postala institucija oziroma najmočnejša blagovna znamka v šovbiznisu. To je pač vloga, ki jo je praktično nemogoče preseči. Ali si pravi fen kokakole kdaj naroči kokto? Verjetno ravno tako pogosto, kot nas Madonna na filmskem platnu prepriča kot medicinska sestra sredi pragozda ali predmestna učiteljica joge ...

Po filmih *Dick Tracy* in *Ženska liga* nas na realna tla postavi po pičlih sto minutah (nekatero že po desetih), kolikor traja *Telo kot dokaz* (Body of Evidence, 1993, Uli Edel). Žebelj številka dve. Rebecce Carlson je domina, ki med sado-mazo seanso ne zna brzdati konjev. Obtožena umora zapelje še svojega odvetnika (Willem Dafoe), ki ne ve, da se spušča v temno in nevarno razmerje. Tukaj se recept z likom, ki je čimbolj podoben resnični Madonni, pač ne obnese ... Sicer pa moramo film *Telo kot dokaz* postaviti v kontekst Madonnine kariere danega

trenutka. To je bil čas pozivanja k seksualni emancipaciji, čas albuma *Erotica* (1992), knjige *Sex* (1992), koncertne turneje *The Girlie Show* (1993) in alterega v obliki Dite Parlo². *Telo kot dokaz* bi v vzporednem veselju morda privedel do kolektivnega orgazma, ki bi zaključil najbolj kontroverzno obdobje Madonnine kariere, a se je žal sprevrgel le v kolektivni *overdose* slabega okusa. Neuspeh je bil neizbežen. Že zdavnaj smo vsi dojeli Madonnino seksualno eksplicitnost in svet res ni potreboval Madonne še v filmski vlogi dežurne seksulje, ki ubije svojega bogatega ljubimca. Vloga je bila prav boleče klišejska in zato upravičeno sesuta v prah. Nemalo »krivde« za neuspeh filma *Telo kot dokaz* moramo pripisati tudi Sharon Stone, ki je neizpodbitno definirala pojem filmske fatalke devetdesetih v blockbusterju *Prvinski nagon* (Basic Instinct, 1992, Paul Verhoeven) – luč sveta je ugledal le leto dni pred Madonninim plagiatom. Za ta tip vloge je Sharon pač postavila kriterije, ki jih niti Madonna niti druge igralko v podobnih vlogah niso dosegale.

Največ slave kot igralka je Madonna požela po tem ko se je prah okrog njenega Sex obdobja podelgel. Evita, Film, ki deluje kot zelo dolg in zelo drag videospot, torej okolje, v katerem se Madonna počuti najbolje. Bila je celo tako prepričljiva, da si je za vlogo prislužila Zlati globus. Feni smo končno prišli na svoj račun. Uspehu na glasbenem področju je sledilo priznanje filmskega sveta. Madonna je bila rojena za vlogo Eve Peron, njuna življenjska pot od provincialnega dekletca do dame v velikem mestu je zelo podobna. Še en dokaz torej, da je Madonna najboljša v vlogah, s katerimi se lahko identificira in v katerih vleče vzporednice z lastnim življenjem. Vloga Evite pa kljub nagradam in dobremu odzivu občinstva in filmskim kritikov ni uspela regenerirati njene filmske kariere. Svet je Madonno pač vzljubil kot pevko, performerko. Bolj kot filmi so Madonno ustvarili njena glasba, njeni spoti in, roko na srce, njeni škandali. Tudi pri *Eviti* je bil bolj kot njena igra pomemeni prah, ki se je dvigal okoli nje in snemanja filma. In v meglo ovit je, kljub zlatemu globusu in veliko nezadovoljstvo fanov ter Madonne same, ostal tudi njen igralski talent.

Eviti je sledila suša, ki jo je Madonna prekinila z okorno romantično komedijo *Druga najlepša stvar* (The Next Best Thing, 2000, John Schlesinger). Žebelj številka tri. In dve leti kasneje s priredbo *Odplavljeni*. Žebelj številka štiri. V *Drugi najlepši stvari* jo je popolne katastrofe rešil soigralec Rupert Everett, odzivi na *Odplavljeni* pa so bili

tako slabi, da so njegovo predvajanje v Veliki Britaniji odpovedali. *Odplavljeni* je nekakšen *lovechild* Madonne in njenega takratnega moža Guya Ritchieja, ki je film režiral. To se filmu tudi pozna. Še med najbolj gorečimi Madonninimi privrženci težko najdemo kakšnega, ki bi o filmu izrekel pohvalne besede in jih tudi resno mislil. *Odplavljeni* je do danes zadnji film, v katerem je Madonna igrala ... In pušča nas v upanju s kančkom strahu ali raje obratno, ko pomislimo na njene prihodnje igralske podvige. Vsakič znova se sprašujemo, kako je možno, da ena največjih pop zvezd in kameleonk vseh časov svoje karizme iz videospotov in koncertnih odrov ne zna prezrcaliti na filmska platna oziroma kako ji vsakič znova uspe izbrati tako zelo povprečne filmske projekte. Podobno je tudi zdaj, ko se je igrilstvu domnevno vsaj začasno odpovedala.

Nadaljuje namreč kot režiserka. *Umazanija in modrost* (Filth and Wisdom, 2008), njen režijski prvenec, sicer ni pristal na seznamu najboljših filmov leta, a predstavlja vzpodbuden začetek nove Madonnine pustolovščine v svetu filma. Morda celo uspešne pustolovščine? Kot Madonnin fen že nekaj časa čakam film, na katerega bi bil upravičeno ponosen.

¹Pravzaprav je Madonna v filmu prvič nastopila že leta 1979, to je bil nizkoprorračunski B film *A Certain Sacrifice*, ki pa so ga prvič prikazali šele leta 1985 (če Madonna ne bi zaslovela kot pop pevka verjetno nikoli ne bi ugledal luči sveta). Madonna se je seveda zgrozila in od režiserja Stephena Lewickija najprej poskušala odkupiti pravice za film, ko je odklonil, je prikazovanje filma skušala preprečiti celo s sodno prepovedjo, a ji ni uspelo. S svojo debitantsko vlogo seksualne deviantke Brune je Madonna zaslužila vsega sto ameriških dolarjev, pa še te je dobila iz miloščine, ker ni imela za plačilo najemnine ...

²Grethe Gerda Kornstädt, nemška filmska diva tridesetih let dvajsetega stoletja, njeno kariero sta pokopala neuspešni holivudski poskus in druga svetovna vojna. Madonno je tako fascinirala, da si je njeno ime in lik izposodila za knjigo *Sex* in album *Erotica*.